

De vervuiler betaalt ?

Eind 2003.

Schuifelend loopt Mien met haar trouwe metgezel, haar looprek, naar buiten. Voorop, in het bakje, ligt een half gevulde vuilniszak.

Nu maar hopen dat alles goed gaat en dat niet, zoals vorige keer de kiepbak in die rare paal weer eens vastzit of gewoonweg weigert.

Ze weet dat ze iedere keer voor een volle zak betaald, maar veel meer kan ze met haar 75 niet meer vervoeren en binnen gaat zo'n zak zo stinken na 2 weken. Buiten op het balkon zetten is ook al geen optie, omdat daar regelmatig een kat rondloopt op zoek naar muizen.

Weemoedig denkt ze terug aan de tijd dat ze gewoon met haar pedaal-emmerzakje op de 4de verdieping alleen tot aan de lift hoefde te lopen.

Daar, naast de lift, kon ze het zakje gewoon in de stortkoker gooien.

In het hok beneden, waar de stortbuis uitkomt in een afvalcontainer, kon ze nog weleens een wat grotere doos en haar papier kwijt. Nu is van dat hok het slot veranderd en moet ze een zware ijzeren klep optillen en met haar reumatische vingers het papier stuk voor stuk naar binnen duwen.

Ze begrijpt Hans, de huismeester, wel. Die werd ziek van al die, vaak ook niet toegestane, troep in zijn hok en ook hij moet tegenwoordig betalen voor iedere kilo vuil die hij laat ophalen. Alleen papier nemen ze voor niks mee. Waarom maken ze het me toch zo moeilijk.....

Inleiding

Er zijn in onze maatschappij een aantal onrechtvaardigheden bij zaken waar de burger dagelijks mee geconfronteerd wordt. Irritatie hierover geeft de burger het gevoel dat we ons in een "ieder voor zich"-gemeenschap bevinden en dat we bestuurd worden door een starre, niet goed nadenkende overheid.

Er gaat veel tijd en geld verloren doordat lokale overheden met richtlijnen worden opgepadeld, waar men niet goed mee uit de voeten kan. Hierdoor neigt men ernaar om deze richtlijnen vrij te interpreteren en aan te passen. Uit angst voor nieuwe richtlijnen worden problemen alleen lokaal opgelost en niet teruggekoppeld.

De daardoor nationaal ontstane ongelijkheid van behandeling is mijns inziens redelijk eenvoudig te corrigeren.

Voor één van deze ongelijkheden wil ik hierbij de aanzet tot een oplossing geven. Ik hoop daarmee een bijdrage te leveren en in de nabije toekomst mijn manier van denken op een, ook voor mijzelf, zinvolle manier te kunnen inzetten.

Probleemstelling

We willen minder huisvuil produceren, het vuil dat we produceren gescheiden aanleveren en milieuvriendelijk verwerken.

Men hoopt dit o.a. te kunnen bereiken met een differentiatie van tarieven (DifTar). Op zich geen slecht idee. Alleen de uitvoering is, om het kort door de bocht te zeggen, uiterst klungelig.

Afvalproductie en afvalverwerking zijn wereldomvattende problemen, die we, door de grote verscheidenheid aan belangen, niet 1-2-3 kunnen oplossen.

Binnen Nederland kunnen we dat voor een gedeelte wel doen, indien we de manier van huisvuilinzameling en de kosten nationaal aanpakken en niet alleen overlaten aan de lokale overheid.

Een voorbeeld uit mijn gemeente

Het is niet mijn bedoeling om mijn woonplaats Geldrop in een kwaad daglicht te zetten. Maar het lijkt me een goed voorbeeld om aan te geven hoe bestuurders door een opeenstapeling van regelingen en deel-beslissingen het uiteindelijke doel uit het oog verliezen.

Mien uit Geldrop betaalt iedere keer dat ze de klep opendoet €2,05. De kiepbak is zo gemaakt dat er maximaal een volle vuilniszak van 40 liter ingepropt kan worden. Verderop in haar straat, bij de eensgezinswoningen, gebruiken ze vuilbakken, een grijze en een groene, die iedere week buitengezet kunnen worden.

Het tarief voor het aanleveren van een grijze bak van 240 liter is €6,50 en de groene van 140 liter kost €4,10.

Het is goedkoper om alles in de grijze vuilbak te doen (1 liter grijs kost €0,027 en een liter groen €0,029) en ook prettiger. Want de groene vuilbak raakt niet snel vol, blijft langer staan en dus gaat het groen afval plakken en stinken.

Zelfs als het flatbewoonster Mien zou lukken om, met hulp, een volle zak van 40 liter achter de klep te proppen dan betaalt ze €0,051 per liter en dat is bijna het dubbele van wat de huisbewoners betalen.

Zowel Mien als de huisbewoners betalen hetzelfde basis-tarief.

Resultaat : Er is ongelijkheid, huisbewoners hebben een soort grootverbruikerskorting !

Overall in Geldrop staan prullebakjes aan de kant van de straat.

Steeds vaker deponeerde men hierin een afvalzakje huisvuil.

Extra werk voor de reinigingsdienst en minder inkomsten van het in de gemeente aangeboden huisvuil.

De reactie van de gemeente was niet om eens dieper in te gaan op dit signaal uit de samenleving, maar om de openingen van de prullebakjes 60% kleiner te maken door over het midden van de opening een staafje te laten aanbrengen.

Resultaat : Onhandige prullebakjes !

Bewoners, die een afvalbak toegankelijk voor hun huis hebben staan, kunnen, ter voorkoming dat een ander vuil in hun bak deponeren, een slot aanschaffen ad € 17,50. De gemeentelijke redenering is dat het slot alleen daar nodig is, aangezien de bak toch alleen vol aan de straatkant wordt gezet.

Er is echter een probleempje : een te volle bak wordt niet geleegd en een onrechtmatig vuilverspreider kan 's avonds of 's morgens vroeg nog een paar zakken in een reeds volle bak gooien.

Resultaat : Eigenaar van de bak kan met beider rotzooi blijven zitten !

In een aantal gemeentes op een paar kilometer afstand wordt nog het oude systeem gehanteerd. De hoogte van de heffing wordt bepaald door het aantal bewoners van een unit (1 of meer). Het huisvuil wordt zonder verdere kosten opgehaald. Men kan naar hartelust storten.

Om in Geldrop grof huisvuil te laten ophalen wordt een tarief van € 20 per pakketje van maximaal 50*50*100 cm gehanteerd. In bij voorbeeld Rotterdam wordt het grof huisvuil gratis opgehaald, een telefoontje is genoeg.

In de meeste gevallen moet iedereen, die de moeite en kosten neemt om het huisvuil naar de milieustraat te brengen, een door de gemeente opgelegd en jaarlijks aangepast tarief betalen. In omliggende gemeentes gelden andere tarieven en regels of is dit zelfs gratis.

Menigeen neemt, na een bezoekje in Geldrop, als vriendendienst een zakje huisvuil mee. Ook is het niet ongebruikelijk om op weg naar het werk een zak huisvuil in een andere gemeente langs de ophaalroute te deponeren.

Door de verminderde aanlevering van huisvuil krijgen Geldropse bestuurders het verkeerde idee dat hun aanpak werkt.

Resultaat : Huisvuil-migratie !

Waar toe leidt dat ?

Men denkt met hoge tarieven te bereiken dat er minder huisvuil geproduceerd wordt. Ook probeert men met allerlei acties en maatregelen gewenst gedrag af te dwingen. Tijdelijk lijkt dat misschien te lukken, omdat er schijnbaar minder huisvuil aangeleverd wordt. Maar op het moment dat het aanleveren van huisvuil in Geldrop's buurgemeenten duurder wordt dan zal men onaangenaam verrast worden door de aanvoer van meer huisvuil.

We staan, door die huisvuilbeweging richting goedkoopste gemeente, aan het begin van een tarieven-oorlog.

Berichten van boswachters en stratenvegers doen vermoeden dat de hoeveelheid zwerfend huisvuil groter wordt en dat zal zeker niet minder worden door een verhoging van tarieven.

Dan zal het nodig worden om kostbare, extra milieupolitie in te schakelen om overtreders op te sporen en te beboeten.

Uit het voorbeeld van Geldrop blijkt dat men het lokaal niet kan bolwerken. Het probleem groeit ze boven het hoofd, er blijft door deze problematiek steeds minder tijd over voor de specifiek gemeentelijke taken.

Het is duidelijk dat het huisvuil-probleem niet ophoudt bij de gemeentegrens en dat samenwerking hier gewenst is. Huisvuilinzameling is een landelijk probleem dat nooit opgelost kan worden door de gemeentes afzonderlijk.

Hoe vermijden we dat ? – De oplossing

We gooien de gedachte, dat we alleen door regels en boetes gewenst gedrag kunnen afdwingen, overboord.

Het wordt tijd dat we voor iedereen in Nederland eenduidige, gelijke tarieven en regels hanteren voor die zaken die ons allen betreffen.

Er moeten duidelijke richtlijnen uitgaan naar de gemeentes en provincies en daar waar nodig moet hulp worden geboden.

De bijdrage in de kosten van huisvuilverwerking worden voor iedereen gelijk, van jong tot oud. Er zal voor niemand vrijstelling of vermindering van de afvalstoffenheffing zijn.

Al het huisvuil wordt gratis, zoveel mogelijk volgens het bestaande systeem, opgehaald.

Iedereen kan een pasje aanvragen met daarop zijn of haar naam, postcode, huisnummer en bankrekening. Ongeveer gelijk aan het pasje dat flatbewoners in Geldrop gebruiken voor het openen van hun kiepbak. Het pasje geeft toegang tot 1 of meerdere milieustraten. Ik denk daarbij aan een beperkte straal vanaf het woonadres.

Voor het aanleveren van huisvuil wordt men betaald !

Aan de hand van het aangeleverde gewicht wordt geld bijgeschreven op de bankrekening van de pashouder.

Gecontroleerde tariefdifferentiatie treedt in werking.

Er worden verschillende tarieven betaald voor chemisch afval, glas, papier, herbruikbare producten, etc.. op zo'n manier dat het interessant is om het huisvuil gescheiden aan te leveren. We dienen er wel op te letten dat er niet oneigenlijk gestort wordt. Het moet niet lucratief worden om een plantsoen of bos van het groen te ontdoen.

Het op de bankrekening maandelijks bij te schrijven bedrag zal, in principe, de maandelijks betaalde afvalbijdrage niet te boven gaan.

In bijzondere gevallen kan hiervoor dispensatie worden verkregen. Verenigingen, zoals de scouting, kunnen op die manier de weggevallen subsidies aanvullen.

We zullen grotere en anders georganiseerde milieustraten nodig hebben en/of frequenter vervoer tussen milieustraat en uiteindelijke afvalbestemming.

Er hoeft minder huisvuil opgehaald te worden. Kosten kunnen, door centrale en eenduidige aanpak, beter beheerst worden.

De indirecte kosten - het ophalen van zwerfvuil, het schoonhouden van de natuur en de controle daarop, de ergernissen en de vergaderingen – zullen aanzienlijk verminderen.

Door deze aanpak worden bij de burger, voor een gedeelte, de “redenen” die leiden tot burgerlijke ongehoorzaamheid weggenomen. Door een eerlijke verdeling van de baten en de lasten wordt het saamhorigheidsgevoel versterkt.

Voor de uitwerking van de oplossing wordt o.a. gebruik gemaakt van de ervaringen van de lokale overheden. Zij worden vanaf het begin betrokken, op – en begeleid.

Duidelijke regelgeving zorgt voor transparantie. Onvolkomenheden kunnen direct landelijk gladgestreken worden.

Nawoord

Ik wil de aanzet geven tot een discussie over hoe het beter zou kunnen en graag aan die gesprekken deelnemen. Ook verzoek ik alle aangeschrevenen mij te wijzen op vermeende fouten in mijn voorstel en zo mogelijk een andere oplossing aan te leveren.

Volgens mij zal mijn voorstel leiden tot grotere betrokkenheid en landelijke rechtsgelijkheid. Het bevat positief educatieve elementen, leidt tot een schoner milieu en bovendien .. :

De vervuiler betaalt de opruimer !

Mien, nu 80 jaar maar nog steeds helder en kranig, schuifelt naar de lift met haar pedaalemmerzakje. Ze is blij dat de stortkoker weer gebruikt mag worden. Hans, de huismeester, komt iedere donderdag, na zijn werk, langs de deuren en haalt glas en chemisch afval op. Nu kan zij ook iets doen voor het milieu en ze gunt Hans die extra zakcent.